Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN MÄÄRÄYS (kuudes jaosto)

24 päivänä syyskuuta 2019 *

Ennakkoratkaisupyyntö – Euroopan unionin perusoikeuskirja – Oikeus tehokkaaseen oikeussuojaan – Ennakkopäätös – Välitystuomioistuin – Tutkittavaksi ottamisen edellytysten ja unionin tuomioistuimen toimivallan selvä puuttuminen – Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 53 artiklan 2 kohta ja 94 artikla

Asiassa C-185/19,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Tribunalul Arbitral de pe lângă Asociația de arbitraj de pe lângă Baroul Cluj (Clujin asianajajayhdistyksen välimiesyhdistyksen välitystuomioistuin, Romania) on esittänyt 12.2.2019 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 25.2.2019, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

KE

vastaan

LF,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja C. Toader sekä tuomarit A. Rosas ja M. Safjan (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: G. Pitruzzella,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian perustellulla määräyksellä unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 53 artiklan 2 kohdan mukaisesti,

on antanut seuraavan

määräyksen

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee SEU 6 artiklan 1 kohdan sekä Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 20 ja 47 artiklan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa vastakkain ovat KE ja LF, jotka ovat kaksi Romaniassa ammattiansa harjoittavaa asianajajaa, ja jossa on kyseessä sellaisten kommenttien laillisuus, jotka LF on julkaissut Facebook-sivullaan KE:n kirjoittamasta artikkelista.

* Oikeudenkäyntikieli: romania.

Romanian oikeus

3 Romanian perustuslain 30 §:n 6 momentissa säädetään seuraavaa:

”Sananvapaudella ei saa loukata henkilön ihmisarvoa, kunniaa, yksityiselämää eikä oikeutta omaan kuvaan.”

4 Siviililain 58 §:ssä, jonka otsikko on ”Henkilökohtaiset vapausoikeudet”, säädetään seuraavaa:

”(1) Jokaisella on oikeus elämään, terveyteen, fyysiseen ja henkiseen koskemattomuuteen, ihmisarvoon, omaan kuvaan, yksityiselämän suojaan ja muihin tämäntyyppisiin lailla suojattuihin oikeuksiin.

(2) Nämä oikeudet eivät ole siirrettävissä.”

5 Siviililain 72 §:ssä, jonka otsikko on ”Oikeus ihmisarvoon”, säädetään seuraavaa:

”(1) Jokaisella on oikeus ihmisarvonsa kunnioitukseen.

(2) Henkilön kunniaan ja maineeseen kohdistuvat loukkaukset ilman tämän suostumusta tai mikäli 75 §:ssä säädetyt rajat ylitetään, on kielletty.”

6 Siviililain 252 §:ssä, jonka otsikko on ”Yksilön suoja”, säädetään seuraavaa:

”Jokaisella luonnollisella henkilöllä on oikeus ihmisille olennaisten arvojen kuten elämän, terveyden, fyysisen ja henkisen koskemattomuuden, ihmisarvon, yksityiselämän, omantunnon vapauden ja tieteellisen, taiteellisen, kirjallisen tai teknisen teoksen suojaan.”

7 Siviililain 253 §:ssä, jonka otsikko on ”Oikeussuojakeinot”, säädetään seuraavaa:

”(1) Luonnollinen henkilö, jonka muita kuin varallisuusoikeuksia on loukattu tai uhattu, voi vaatia milloin tahansa oikeusteitse, että

a) jos lainvastaiset teot uhkaavat toteutua, niiden toteuttaminen kielletään

b) jos rikkominen jatkuu, määrätään, että se on lopetettava eikä sitä saa jatkaa tulevaisuudessa

c) todetaan, että toteutetut teot ovat lainvastaisia, jos niistä aiheutuneet haitat jatkuvat.

(2) Poiketen 1 momentissa säädetystä, jos muita kuin varallisuusoikeuksia on loukattu sananvapautta käyttämällä, tuomioistuin voi toteuttaa ainoastaan 1 momentin b ja c kohdassa säädetyt toimet.

(3) Jokainen, jonka tällaisia oikeuksia on loukattu, voi lisäksi vaatia tuomioistuinta velvoittamaan oikeuksien loukkaajan toteuttamaan tuomioistuimen tarpeellisiksi katsomat toimet loukatun oikeuden palauttamiseksi; tällaisia toimia ovat muun muassa

a) oikeuksien loukkaajan velvollisuus julkaista langettava tuomio omalla kustannuksellaan

b) lainvastaisen seikan lopettamiseksi tai aiheutuneen vahingon korvaamiseksi tarvittavat muut toimet.

(4) Lisäksi jokainen, jonka oikeuksia on loukattu, voi vaatia tapauksen mukaan vahingonkorvausta tai taloudellista korvausta hänelle aiheutuneesta – myös muusta kuin taloudellisesta – vahingosta, josta oikeuksien loukkaajan voidaan katsoa olevan vastuussa. Tällöin kanneoikeuteen sovelletaan yleistä vanhentumisaikaa.”

8 Siviiliprosessilain 6 §:ssä, jonka otsikko on ”Oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin kohtuullisen ja ennakoitavissa olevan ajan kuluessa”, säädetään seuraavaa:

”(1) Jokaisella on oikeus kohtuullisen ja ennakoitavissa olevan ajan kuluessa oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin riippumattomassa ja puolueettomassa tuomioistuimessa, joka on lailla perustettu. Tuomioistuimen on tätä tarkoitusta varten toteutettava kaikki laissa sallitut toimet ja taattava, että asia ratkaistaan nopeasti.

(2) 1 momentin säännöksiä sovelletaan soveltuvin osin pakkotäytäntöönpanoon.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

9 KE ja LF ovat asianajajia ja kuuluvat Clujin (Romania) asianajajayhdistykseen. KE toteaa, että hänen kirjoittamansa artikkeli, jonka otsikko on ”Exercitarea dreptului la apărare prin declarații conținând afirmații necorespunzătoare adevărului în fața organelor judiciare” (”Puolustautumisoikeuksien käyttö tuomioistuimissa totuudenvastaisia väitteitä sisältävien toteamusten avulla”) julkaistiin 22.2.2018 *Jurnalul Baroului Clujissa*, joka on mainittuun asianajajayhdistykseen kuuluvien asianajajien ammattijulkaisu.

10 KE totesi, että vaikka LF, joka on mainitun julkaisun päätoimittaja, ei aluksi vastustanut mainitun tieteellisen artikkelin julkaisemista, tämä esitti artikkelin julkaisemisen jälkeen kritiikkiä, joka on KE:n mukaan perusteetonta ja joka huipentui siihen, että LF julkaisi Facebook-sivullaan päivityksen, jonka sisältöä ei ole selostettu ennakkoratkaisupyynnössä.

11 KE:n mukaan sananvapauden piiriin kuuluva kritiikki ei missään tapauksessa kata tällaisia toteamuksia.

12 KE nosti 28.1.2019 Tribunalul Arbitral de pe lângă Asociația de arbitraj de pe lângă Baroul Clujissa (Clujin asianajajayhdistyksen välimiesyhdistyksen välitystuomioistuin, Romania) kanteen LF:ää vastaan. KE vaati mainittua tuomioistuinta

– toteamaan, että LF:n Facebook-sivullaan 7.1.2019 julkaisema päivitys on lainvastainen

– velvoittamaan LF:n siviililain 253 §:n 3 momentin a ja b kohdan mukaisesti julkaisemaan välitystuomioistuimen ratkaisun Facebook-sivullaan ja pysyttämään sen siellä vähintään yhtä kauan kuin lainvastainen päivitys oli tuolla sivulla.

13 LF pyysi Tribunalul Arbitral de pe lângă Asociația de arbitraj de pe lângă Baroul Clujia esittämään unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymyksen.

14 Mainittu välitystuomioistuin totesi, että sen on otettava huomioon sekä Romanian tuomioistuinten velvollisuus tutkia asianosaisten kaikki vaatimukset ja puolustusperusteet, ja näin ollen pyyntö ennakkoratkaisupyynnön esittämisestä unionin tuomioistuimelle, että ennakkopäätöksen sitovuutta koskeva kysymys, koska se katsoo, ettei se voi antaa merkityksellisestä ennakkopäätöksestä poikkeavaa ratkaisua, jos se ei voi perustella tätä poikkeavaa ratkaisuaan paremmin kyseisen lain sanamuotoa vastaavalla soveltamisella.

15 Tässä tilanteessa Tribunalul Arbitral de pe lângă Asociația de arbitraj de pe lângă Baroul Cluj päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko [EU-]sopimuksen määräyksiä, erityisesti 6 artiklan 1 kohtaa, jonka mukaan [Euroopan] unioni tunnustaa oikeudet, vapaudet ja periaatteet, jotka esitetään – – perusoikeuskirjassa, jolla on sama oikeudellinen arvo kuin perussopimuksilla, ja perusoikeuskirjan määräyksiä, erityisesti sen 20 artiklaa,

jonka mukaan kaikki ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä, ja 47 artiklaa, jonka mukaan jokaisella on oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, tulkittava siten, että Romanian kansallisella tuomioistuimella on velvollisuus

– tutkia asianosaisten kaikki vaatimukset ja puolustusperusteet tosiasiallisesti, koska asianosaisilla on oikeus odottaa erityisiä ja nimenomaisia perusteluja asian ratkaisun kannalta merkityksellisistä perusteista ja

– ottaa huomioon ennakkopäätöksen sitovuus, kun ennakkopäätös on saman tuomioistuimen tai jonkin muun Romanian kansallisen tuomioistuimen antama lainvoimainen tuomio, asiassa, jossa asiaa käsittelevä kansallinen tuomioistuin toteaa, että on merkityksellistä vedota tähän ennakkopäätökseen, ja katsoo, että asiat ovat oikeudellisesti vastaavia, ja kun tämä sitovuus tarkoittaa, että tuomioistuin, joka toteaa tällaisen oikeudellisen vastaavuuden, voi antaa erilaisen ratkaisun ainoastaan, jos se voi perustella poikkeavan ratkaisunsa paremmin lain sanamuotoa vastaavalla soveltamisella?”

Ennakkoratkaisupyynnön tutkittavaksi ottaminen ja unionin tuomioistuimen toimivalta

16 Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 53 artiklan 2 kohdassa määrätään, että jos asia on selvästi unionin tuomioistuimen toimivaltaan kuulumaton tai jos vaatimuksen tai kanteen tutkittavaksi ottamisen edellytykset selvästi puuttuvat, unionin tuomioistuin voi julkisasiamiestä kuultuaan milloin tahansa päättää asian käsittelyä jatkamatta ratkaista sen perustellulla määräyksellä.

17 Tätä määräystä on sovellettava nyt käsiteltävässä asiassa.

18 Tässä yhteydessä on todettava, että ennakkoratkaisupyynnön tutkittavaksi ottamisen edellytykset puuttuvat selvästi työjärjestyksen 94 artiklan c alakohdan nojalla, koska ennakkoratkaisupyynnössä selostettujen seikkojen perusteella ei ole mahdollista todeta, että tämä pyyntö voidaan ottaa tutkittavaksi, kun otetaan huomioon edellytys, jonka mukaan ennakkoratkaisupyynnön esittää SEUT 267 artiklassa tarkoitettu tuomioistuin. Tribunalul Arbitral de pe lângă Asociația de arbitraj de pe lângă Baroul Cluj ei näet selosta mitään seikkaa, jolla osoitettaisiin, että se on tällainen tuomioistuin.

19 Koska ei vaikuta siltä, että kansallisen lainsäädännön nojalla ainoana keinona ratkaista pääasian riita olisi saattaa asia kyseiselle välitystuomioistuimelle tai että siinä suljettaisiin pois osapuolten mahdollisuus saattaa asia tavallisten tuomioistuinten käsiteltäväksi, kyseisen välitystuomioistuimen olisi pitänyt selostaa ne syyt, joiden vuoksi asian saattaminen sen käsiteltäväksi olisi nyt käsiteltävässä asiassa pakollista. Ennakkoratkaisupyynnössä ei myöskään viitata mihinkään virallista välimiesmenettelyä koskeviin siviiliprosessilain säännöksiin. Näin ollen on katsottava, että nyt käsiteltävänä olevan ennakkoratkaisupyynnön tutkittavaksi ottamisen edellytykset puuttuvat selvästi.

20 Unionin tuomioistuimen toimivallasta tulkita tiettyjä perusoikeuskirjan määräyksiä on lisäksi todettava, että vaikka katsottaisiinkin, että ennakkoratkaisupyyntö voidaan ottaa tutkittavaksi, se ei sisällä mitään konkreettista seikkaa, jonka perusteella voitaisiin katsoa, että pääasiassa on kyseessä unionin muun säännön kuin perusoikeuskirjan määräyksen tulkinta tai soveltaminen.

21 Ennakkoratkaisupyyntö on näet esitetty asiassa, jossa ovat vastakkain kaksi yksityishenkilöä ja jossa on kyseessä vaatimus sen toteamiseksi, että Facebook-sivulla oleva päivitys on lainvastainen. Tässä yhteydessä Tribunalul Arbitral de pe lângă Asociația de arbitraj de pe lângă Baroul Cluj haluaa soveltaa SEU 6 artiklan 1 kohtaa ja perusoikeuskirjan 20 ja 47 artiklaa voidakseen arvioida tiettyjä menettelyä koskevia velvoitteita.

22 Perusoikeuskirjan 51 artiklan 1 kohdan mukaan sen määräykset koskevat jäsenvaltioita kuitenkin ainoastaan silloin, kun viimeksi mainitut soveltavat unionin oikeutta. Unionin tuomioistuimen vakiintuneesta oikeuskäytännöstä käy nimittäin ilmi, että unionin oikeusjärjestyksessä taattuja perusoikeuksia voidaan soveltaa kaikkiin unionin oikeudessa säänneltyihin tilanteisiin mutta ei muihin tilanteisiin (tuomio 26.2.2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, 19 kohta ja määräys 11.1.2017, Boudjellal, C-508/16, ei julkaistu, EU:C:2017:6, 17 kohta).

23 Tässä tilanteessa on todettava unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 53 artiklan 2 kohdan perusteella, että Tribunalul Arbitral de pe lângă Asociația de arbitraj de pe lângă Baroul Clujin 12.2.2019 tekemällään päätöksellä esittämän ennakkoratkaisupyynnön tutkittavaksi ottamisen edellytykset puuttuvat selvästi ja että joka tapauksessa asia on selvästi unionin tuomioistuimen toimivaltaan kuulumaton.

Oikeudenkäyntikulut

24 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kuudes jaosto) on määrännyt seuraavaa:

Tribunalul Arbitral de pe lângă Asociația de arbitraj de pe lângă Baroul Clujin 12.2.2019 tekemällään päätöksellä esittämän ennakkoratkaisupyynnön tutkittavaksi ottamisen edellytykset puuttuvat selvästi ja joka tapauksessa asia on selvästi Euroopan unionin tuomioistuimen toimivaltaan kuulumaton.

Allekirjoitukset